

ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΣΑΒΒΑΤΟ 4 ΜΑΪΟΥ 2019

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΜΑΔΑ Α'

Θέμα Α1

Δώστε σύντομα το περιεχόμενο των όρων:

α) Σερπιέρι-Ρου

β) εκδοτικό δικαίωμα

γ) εθνικές γαίες

Μονάδες 15

Θέμα Α2

Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις ως **Σωστές** ή **Λάθος**:

1. Η σταφιδική κρίση προκάλεσε μεγάλο ρεύμα μετανάστευσης προς τα λιμάνια της Μαύρης Θάλασσας.
2. Τα οικονομικά μεγέθη της Ελλάδας καθήλωναν σε ολόκληρο τον 19ο αιώνα την εσωτερική εμπορική κίνηση σε πολύ χαμηλά επίπεδα.
3. Τα αγροτικά προϊόντα έφτασαν να αντιπροσωπεύουν στη δεκαετία 1900-1910 τα 2/3 των συνολικών εξαγωγών.
4. Οι καλλιεργητές των κτημάτων κατά τα προεπαναστατικά χρόνια απέδιδαν φόρο επί της παραγωγής, τη δεκάτη
5. Η απόκτηση μεγάλης έγγειας ιδιοκτησίας ήταν στις προθέσεις των πλουσίων.

Μονάδες 10

Θέμα Β1

Σχετικά με τις νομοθετικές ρυθμίσεις του 1870-1871 για την αντιμετώπιση του προβλήματος των εθνικών γαίων να αναφερθείτε:

α) στους στόχους τους. (μον. 4)

β) στις ρυθμίσεις τους. (μον. 3)

γ) στα αποτελέσματά τους. (μον. 6)

Μονάδες 13

Θέμα Β2

α) Πού αποσκοπούσαν οι δραστηριότητες εκμετάλλευσης του ελληνικού υπεδάφους; (μον. 6)

β) Πώς θα χαρακτηρίζατε το πιστωτικό σύστημα της χώρας τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας της και ποια σχέση είχε με την τοκογλυφία; (μον. 6)

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ Β΄

Θέμα Γ1

Διαβάστε προσεκτικά τις παρακάτω πηγές και σε συνδυασμό με τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε στο περιεχόμενο τη Μεγάλης Ιδέας και στην επιρροή που άσκησε στην οικονομική και πολιτική ζωή της Ελλάδας.

Μονάδες 25

Κείμενο 1

Το σημαντικότερο ιδεολογικό στοιχείο της πολιτικής ζωής, η Μεγάλη Ιδέα, δεν ήταν βεβαίως και στοιχείο ιδεολογικής διάκρισης: όλα τα κόμματα συμφωνούσαν γύρω από τα βασικά προβλήματα του ελληνικού αλυτρωτισμού¹. Η μόνη περιοχή διαφωνιών ήταν η τακτική που θα έπρεπε ν' ακολουθήσει η εκάστοτε κυβέρνηση. Η παθολογική διόγκωση του αλυτρωτισμού αποδεικνύει την αποδέσμευση των κομμάτων από τις πραγματικότητες της οικονομικής αθλιότητας και της κοινωνικής αδικίας – ενώ από την άλλη πλευρά επέτρεπε και συντηρούσε αυτή την αποδέσμευση, αποσπώντας την προσοχή των κατωτέρων τάξεων από τα προβλήματά τους. Εννοείται ότι αυτό δεν σημαίνει ότι ο ελληνικός αλυτρωτισμός δημιουργήθηκε σε μια εσκεμμένη προσπάθεια να μεταστρέψει την προσοχή του λαού από τις αδικίες του συστήματος. Ο εθνικισμός ήταν φαινόμενο γενικό στην Ευρώπη του 19ου αιώνα, συνέπεια ενός εξαιρετικά περίπλοκου πλέγματος διεθνών και εσωτερικών συνθηκών. Απλοϊκή είναι επίσης και η άλλη, αρκετά κοινή άποψη, ότι η Μεγάλη Ιδέα ήταν «δημιούργημα» της αστικής τάξης. Μπορεί βέβαια να χρησιμοποιήθηκε πολιτικά από τα κόμματα, δεν ήταν, όμως, μια τακτική που «επέβαλαν» οι αστοί. Η προσπάθεια να μεταστρέφεται η προσοχή του λαού από τα εσωτερικά προβλήματα σε σωβινιστικές² εξάρσεις είναι συνηθισμένη διέξοδος για κυβερνήσεις που αντιμετωπίζουν δυσκολίες.

Γ. Δερτιλής, *Κοινωνικός μετασχηματισμός και στρατιωτική επέμβαση (1880-1909)*, σσ. 129-131

Κείμενο 2

Οι διαφορετικές εκτιμήσεις για τη Μεγάλη Ιδέα

«Μολονότι κατά την περίοδο της απολυταρχίας εμφανίστηκαν αμυδρότατα μόνο σημάδια κάποιας θεμελιακής διαφοράς γύρω από την εφαρμογή της Μεγάλης Ιδέας, το 1848 πλέον ο χαρακτήρας των κομμάτων καθοριζόταν από μια διευρυνόμενη διάσταση πάνω στο ζήτημα της Μεγάλης Ιδέας. Το ένα στρατόπεδο ήταν υπέρ της φιλικής συνύπαρξης με την Οθωμανική

¹ **αλυτρωτισμός**: πολιτική ιδεολογία σύμφωνα με την οποία ένα εθνικό κράτος έχει την υποχρέωση να αγωνιστεί για την απελευθέρωση και την ενσωμάτωση στο κράτος ομοεθνών πληθυσμών γειτονικών χωρών, με την απαίτηση για προσάρτηση των εδαφών στα οποία κατοικούν οι πληθυσμοί αυτοί.

² **σωβινιστικός**: εθνικιστικός

Αυτοκρατορία, της διοικητικής εδραίωσης του ελληνικού κράτους και της εσωτερικής ανάπτυξης των πλουτοπαραγωγικών πηγών, στοιχείων τα οποία θεωρούσε ασφαλείς προϋποθέσεις για την πραγματοποίηση της Μεγάλης Ιδέας στο μέλλον. Κατά τη γνώμη τους, οι σποραδικές προσπάθειες για υποκίνηση εξεγέρσεων στην Τουρκία προκαλούσαν απλώς την εχθρότητα της οθωμανικής κυβέρνησης, συνεπάγονταν σκληρά αντίποινα για τους Έλληνες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και κρατούσαν την Ελλάδα σε αναταραχή. Το άλλο στρατόπεδο πίστευε ότι η μικρή εδαφική έκταση της Ελλάδας ήταν η αιτία της διοικητικής ανεπάρκειας και της μη βιωσιμότητας της οικονομίας. Συνηγορούσε για τη χρησιμοποίηση όλων των πόρων για τη συγκαλυμμένη υποστήριξη ένοπλων εξεγέρσεων, όπου και όποτε ήταν δυνατό. Με λίγα λόγια, επιθυμούσε να εκπληρώσει την εθνική αποστολή και ταυτόχρονα να επιλύσει τα εσωτερικά προβλήματα. Το να διατηρήσει κανείς φιλικές σχέσεις με την Τουρκία ήταν αδύνατο, έλεγαν, και το να περιμένει μια σαφώς ευνοϊκή διεθνή κατάσταση για να επιτεθεί εναντίον της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ήταν τόσο ηττοπαθές όσο θα ήταν το 1821».

I John. A. Petropoulos, Πολιτική και συγκρότηση κράτους στο ελληνικό βασίλειο (1833-1843), ΜΙΕΤ, Αθήνα 1997, σ. 632-633

Θέμα Δ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παραθέματα να απαντήσετε στα ερωτήματα:

α) Ποιος ήταν τα χαρακτηριστικά και ο ρόλος της ελληνικής βιομηχανίας κατά τις πρώτες δεκαετίες μετά την ανεξαρτησία (1850-1870); (μον. 12)

β) Ποιοι παράγοντες εμπόδισαν την ανάπτυξη της βιομηχανίας στην Ελλάδα; (μον. 13)

Μονάδες 25

Κείμενο 1

Η πραγματική αρχή της ελληνικής βιομηχανίας ήταν η εποχή που άρχισε μετά τη λήξη του Κριμαϊκού πολέμου (1854-1856). Από τότε χρονολογούνται οι αυξανόμενες δυσκολίες της Ελλάδος για την τοποθέτηση των παραδοσιακών αγροτικών προϊόντων στις ευρωπαϊκές αγορές. Ο πιο συνηθισμένος μηχανισμός με τον οποίο προχώρησε η πρωτόγονη εκβιομηχάνιση στην Ελλάδα συνδέθηκε με τη χρόνια κρίση της σταφίδας. Κάθε φορά που παρουσιαζόταν ένα απούλητο πλεόνασμα σταφίδας, από το 1860 και πέρα, ακολουθούσε η δημιουργία οινοποιείων και οινοπνευματοποιείων. Έτσι η Πάτρα, πρωτεύουσα της σταφιδικής οικονομίας, ήταν η πρώτη πόλη που στράφηκε επίσης προς τις δραστηριότητες μιας κάποιας βιομηχανικής μετατροπής. Η πρώτη μεγάλη οινοποιητική βιομηχανία ιδρύθηκε στην Πάτρα το 1850, με σκοπό να βγάλει τη σταφιδική οικονομία από την κρίση, στην οποία την είχε ρίξει η συρρίκνωση του διεθνούς εμπορίου της σταφίδας κατά τη διάρκεια του Κριμαϊκού πολέμου. Κάτω από τις συνθήκες αυτές, η βιομηχανία πήρε ένα χαρακτήρα σταυροφορίας για την εθνική σωτηρία, ένα χαρακτήρα «εκτάκτου ανάγκης». Η εμφάνιση της βιομηχανίας γενικά συνδέθηκε με τις συνθήκες της οικονομικής κρίσεως.

[...] Φαίνεται μάλιστα ότι τα υφαντουργικά και νηματουργικά προϊόντα ήταν τα πιο χαρακτηριστικά της ελληνικής εκβιομηχανίσεως του 19ου αιώνα. Σε πολύ λίγα χρόνια, τα υφαντουργικά εργοστάσια στην Ελλάδα είχαν σταθεροποιηθεί, απορροφούσαν σχεδόν ολόκληρη την εγχώρια παραγωγή βάμβακος, διενεργώντας και συμπληρωματικές εισαγωγές από το εξωτερικό.

Κατά την ίδια εποχή ιδρύθηκαν επίσης ορισμένοι αλευρόμυλοι, χάρη στην υψηλή δασμολόγηση από τον Κουμουνδούρο των αλεύρων που εισάγονταν. Στο ίδιο δασμολόγιο ο δασμός των σιτηρών είχε αντίθετα περιοριστεί στο ελάχιστο, πράγμα που διευκόλυνε την εισαγωγή και την εγχώρια μετατροπή τους σε άλευρα.

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμος ΙΔ', σελ. 80

Κείμενο 2

«Καθ' όσον δ' αφορά την βιομηχανίαν, και διά την σμικρότητα του πληθυσμού της και το δυσανάλογον αυτού ως προς την πλεονάζουσαν έκτασιν των γαιών, και διά την έλλειψιν των κεφαλαίων, η Ελλάς δεν δύναται να επιδείξη μεγάλας προόδους»

Απόσπασμα από έκθεση του υπουργού Οικονομικών Αλέξανδρου Κουμουνδούρου στον βασιλιά Όθωνα (4.12.1857) για την πορεία της χώρας

Κείμενο 3

[...] Ας μην απατώμεθα λοιπόν αλλ' ας θαρρώμεν και ας ελπίζωμεν ότι, αφού εξασφαλίσωμεν εντελώς τας πολιτικές μας ελευθερίας και κρατύνωμεν³ την δημόσιον πίστιν⁴, τότε θέλομεν ιδεί εισαγόμενα αφθόνως και μονίμως τα κεφάλαια, ως μοχλόν της Βιομηχανίας· αφού δε συστήσωμεν τα κατάλληλα σχολεία των τεχνών, τότε θέλομεν ιδεί τας επιστήμας εφηρμοσμένας εις τας τέχνας, ως συντελεστικόν εις την τελειοποίησιν των βιομηχανικών προϊόντων και δίδον το θάρρος εις τον διαγωνισμόν· αφού δε ενισχύσωμεν το εταιρικόν πνεύμα, ου τα αγαθά ατυχώς δεν εγεύθημεν εισέτι⁵, τότε θέλομεν ιδεί τα μάλλον ακατόρθωτα κατορθωτά, διότι ουδείς πλέον θέλει αφήσει άγονον ούτε αυτήν την δραχμήν· συν τούτοις δε αφού προστατεύσωμεν κατ' αρχάς, έστω και δια μικρών υλικών μέσων, και τον κλάδον τούτον, και δώσωμεν πλήρη ελευθερίαν εις την εξάσκησίν του... ω! τότε, ας ελπίζωμεν, ότι θέλομεν ιδεί συν τη αυξήσει του πληθυσμού βιομηχανικήν πρόοδον και εν τη Πατρίδι μας!

Εφημ. «Χρηματιστήριο», αρ.5, 16/28.11.1863, Ψαλιδόπουλος Μ., «Κείμενα για την ελληνική βιομηχανία τον 19ο αιώνα, Φυσική εξέλιξη ή προστασία», Αθήνα 1994, σελ. 65-66

Οδηγίες προς υποψηφίους

³ κρατύνωμεν: ενδυναμώνουμε, ενισχύσουμε

⁴ πίστιν: εμπιστοσύνη

⁵ εισέτι: προς το παρόν

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Να **μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε.**
3. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
4. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας σε όλα** τα θέματα.
5. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό διαρκείας και μόνον ανεξίτηλης μελάνης.**
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ